เล่ห์ลุนตยา : กลวิธีการประพันธ์และบทบาทการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในวัฒนธรรมพม่า

Leluntaya: Composition Strategies and Roles in creating Ethnic Identity in Burmese Culture

ปภัสวลัญช์ นพวงศ์ ณ อยุธยา[1*], สุภาลักษณ์ อินทร์ตา[2], สุภัทรา บูระพา[3]

Papustwalun Noppawong Na Ayuttaya[1*], Supharak Inta[2], Suphatthra Burapha[3]

[1,2,3] ภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

[1,2,3] Thai Language, Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

*Corresponding email: ajansupitcha@gmail.com

Received: 6 December 2021; Revised: 3 February 2022; Accepted: 10 March 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของวรรณกรรมเรื่องเล่ห์ลุนตยา ของพงศกร ในด้านเนื้อหา คือ เนื้อเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา และในด้านศิลปะการแต่ง คือ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง และกลวิธีการเล่าเรื่อง ตลอดจนศึกษาถึงลักษณะเด่นของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ปรากฏในนวนิยายของพงศกร ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายเรื่องเล่ห์ลุนตยา ของพงศกร มีองค์ประกอบของวรรณกรรมอย่างครบถ้วน กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องมีความสอดคล้องกับปมปัญหาของเรื่อง และกลวิธีการดำเนินเรื่องน่าสนใจชวนให้ผู้อ่านติดตาม เมื่อวิเคราะห์ลักษณะเด่นของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ปรากฏในนวนิยาย ของพงศกร พบว่ามีลักษณะเด่น คือ การถ่ายทอดให้เห็นประวัติศาสตร์ เบื้องหลังสภาพวิถีชีวิตของชาวพม่า โดยใช้สัญลักษณ์การแบ่งชนชั้น อำนาจจากการสวมใส่ผ้าลุนตยา ที่มีลวดลายเฉพาะของลุนตยา ตลอดจนการอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้าอันเป็นมรดกตกทอดด้านศิลปะชั้นสูงที่สวยงามและละเอียดอ่อน ไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา ตลอดจนการหลอมรวมของวัฒนธรรมอัตลักษณ์และการรวมกลุ่มชาติพันธุ์ของพม่า จากการทำสงครามระหว่างไทยกับพม่าในสมัยอยุธยา ซึ่งพม่าได้รับชัยชนะจนเกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวโยเดียในที่สุด เนื้อเรื่องมีการสอดแทรกเรื่องราวของความรัก ความแค้นและปมปัญหาต่าง ๆ ของตัวละคร โดยมีการวางโครงเรื่องอย่างน่าสนใจชวนติดตาม ซึ่งแสดงเห็นลักษณะเด่นของบทประพันธ์และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: วรรณกรรม, อัตลักษณ์, ชาติพันธุ์, สังคมวิทยา

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the composition of Pongsakorn's Letunya novel in terms of content, characters, and dialogue, and in the terms of composing is the naming and narrative strategies as well as the study of the distinctive features of ethnic identity that appeared in Pongsakorn's novels. The results of the research showed that Pongsakorn's Letunya offered all the literary elements. The naming strategy was relevant with the story's issues, resulting in an interesting continuity for readers. When analyzing the distinctive features of ethnic identity that appear in Pongsakorn's novels, it found that the uniqueness of the novel was to convey the history and background of Burmese way of life by applying the symbols of hierarchy and power from wearing Luntaya cloth with a extraordinary pattern of Luntaya, as well as preserving the weaving culture which is a highly artistic, extraordinary and delicate heritage not to disappear over time. In particular, the fusion of Burmese culture, identity, and ethnic integration, resulting from the immigration of the Yodaya people. Besides, the plot added the story of love, resentment, and the troubles of the characters with an interesting and compelling plot that displayed the distinctive features of the novel and was able to convey the story to the reader in a visually and obviously pleasing manner.

Keywords: Novel, Identity, Ethnic, Sociology

บทนำ

นวนิยายเรื่องเล่ห์ลุนตยา พิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2556 ประพันธ์โดย“พงศกร” นามปากกาของ นายแพทย์พงศกร จินดาวัฒนะ ผู้เขียนบทประพันธ์ที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านหลายเรื่อง อาทิเช่น กี่เพ้า กลกิโมโน สาปภูษา สิเน่หาส่าหรี เป็นต้น นวนิยายเรื่องเล่ห์ลุนตยาเป็นนวนิยายที่สะท้อน ซึ่งปัญหาที่ชัดเจนที่สุด คือ ปัญหาการเมืองที่เกิดจากการทำสงครามและการยึดครองบ้านเมืองในอดีต ทำให้เกิดประเด็นทางการเมืองระหว่างประเทศ ส่งผลให้ชาวพม่าบางส่วนเกลียดชังชาวอังกฤษและไม่สนับสนุนให้ลูกหลานแต่งงานกับชาวอังกฤษ ผู้เขียนบทประพันธ์จึงต้องการนำเสนอมุมมองของการตกเป็นเมืองขึ้นของต่างชาติ จนทำให้เกิดการหลอมรวมทางวัฒนธรรมและกลายเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของประเทศพม่าในที่สุด ผลงานของพงศกรนำเสนอในด้านของความบันเทิง เพื่อความสนุกสนานและเพลิดเพลินของผู้อ่าน ในด้านของเนื้อหาที่เป็นประเด็นทางสังคมล้วนขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้อ่านแต่ละคนแตกต่างกันออกไป

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะเด่นของการประพันธ์ในนวนิยายเรื่องเล่ห์ลุนตยา โดยใช้ทฤษฎีองค์ประกอบวรรณกรรม คือ เนื้อเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา กลวิธีการดำเนินเรื่อง ตลอดจนใช้ทฤษฎีสังคมวิทยา เพื่อศึกษากลวิธีการประพันธ์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะทำให้เห็นถึงลักษณะเด่นของความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายโดยผ้าลุนตยาที่สามารถบ่งบอกฐานะและชนชาติของผู้สวมใส่ที่ปรากฏในเรื่องได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงใช้ทฤษฎีดังกล่าวเป็นกรอบในการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เล่ห์ลุนตยา

2. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์นวนิยายเรื่อง เล่ห์ลุนตยา ตามแนวทางการวิเคราะห์วรรณกรรมตามทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมและทฤษฎีสังคมวิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมและทฤษฎีสังคมวิทยา เพื่อใช้วิเคราะห์ตัวบทของวรรณกรรมดังกล่าว

2. ศึกษาและวิเคราะห์บทประพันธ์เรื่องเล่ห์ลุนตยา ของพงศกร ตามทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรม ทฤษฎีสังคมวิทยาและแนวคิดทางชาติพันธุ์

3. เรียบเรียงเนื้อหามาเขียนเป็นรายงานการวิจัยและบทความงานวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

4. สรุปและอภิปรายผล

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาค้นคว้าเรื่องกลวิธีการประพันธ์อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในเล่ห์ลุนตยา จากบทประพันธ์จำนวน 1 เล่ม ประพันธ์โดยพงศกร พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2562 ซึ่งตีพิมพ์เป็นครั้งที่ 3 โดยสำนักพิมพ์กรู๊ฟ พับลิชชิ่ง

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง เล่ห์ลุนตยา : กลวิธีการประพันธ์และบทบาทการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในวัฒนธรรมพม่า ซึ่งเป็นนวนิยายแนวอาชญนิยายที่มีประวัติความเป็นมาสืบเนื่องกับเรื่องราวของประวัติศาสตร์การกำเนิดของชนชาติรวมถึงวัฒนธรรมที่มีความเป็นอัตลักษณ์ประจำชาติเข้ามาเกี่ยวพันกัน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงองค์ประกอบและมีการกำหนดกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องในการศึกษาอย่างชัดเจน จึงทำให้ผู้วิจัยเลือกศึกษาความเป็นอัตลักษณ์และชาติพันธุ์ที่ปรากฏในนวนิยายแนวอาชญนิยายเรื่องเล่ห์ลุนตยาโดยใช้แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับนวนิยาย

สายทิพย์ นุกูลกิจ (2543: 171) กล่าวว่า นวนิยายเป็นศัพท์ที่ไทยเราคิดขึ้นเพื่อใช้เรียกวรรณกรรมประเภทเรื่องสมมติที่แต่งเป็นร้อยแก้วขนาดยาวตามแบบตะวันตก ซึ่งในภาษาไทยแต่เดิมเรียกว่าเรื่องอ่านเล่นหรือเรื่องประโลมโลก มีความหมายแปลตามตัวอักษรว่า นิยายแบบใหม่หรือเรื่องเล่าแบบใหม่ ซึ่งตรงกับความหมายของคำว่า Novel ในภาษาอังกฤษ และคำว่า Novella ในภาษาอิตาเลียน

2. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรม

การพิจารณาองค์ประกอบของนวนิยายโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมนั้นเป็นการมุ่งพิจารณาให้เห็นจุดเด่นของแต่ละองค์ประกอบ เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ ฯลฯ พร้อมกับเสนอข้อสังเกตแก่ผู้อ่านซึ่งต้องทำความเข้าใจแล้วดึงจุดเด่นจากโครงสร้างนั้นมาวิเคราะห์ตามแนวทางของทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรม

3. แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2545: 1 - 2) ได้ให้คำอธิบายความหมายของอัตลักษณ์ว่า หมายถึง สิ่งที่รู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน แตกต่างจากเขา พวกเขาหรือคนอื่น อัตลักษณ์ไม่จำเป็นต้องมีหนึ่งเดียว แต่อาจมีหลายอัตลักษณ์ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นตัวเรา อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างความเหมือนระหว่างพวกเราหรือคนอื่น

4. แนวคิดทางชาติพันธุ์

ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ (2547: 173) กล่าวว่า แนวคิดกลุ่มชาติพันธุ์เป็นแนวคิดสำคัญที่นักมานุษยวิทยาใช้จำแนกกลุ่มชนต่าง ๆ ออกจากกันเพื่อใช้ประโยชน์เป็นหน่วยและขอบเขตของการวิเคราะห์ในการศึกษาเปรียบเทียบในส่วนหนึ่ง กลุ่มชาติพันธุ์มีลักษณะของการเป็นกลุ่มคนมีความรู้สึกผูกพันร่วมกันว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน ว่าแตกต่างจากกลุ่มอื่น มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมภายในกลุ่มมากกว่าที่จะมีกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ตลอดจนมีสถาบันสังคมและวัฒนธรรมที่ผูกพันสมาชิกไว้ด้วยกันและแยกแยะจากกลุ่มอื่น

5. ทฤษฎีสังคมวิทยา

ดำรง ฐานดี (2543: 5) กล่าวว่า สังคมวิทยาคือ การศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์ในเรื่องพฤติกรรมทางสังคมและกลุ่มสังคมของมนุษย์ โดยเน้นศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อดูว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวยังมีผลต่อพฤติกรรมของคนอย่างไร และสังคมต่าง ๆ มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในด้านไหน

ลักษณะเด่นที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องเล่ห์ลุนตยา เป็นการรับรู้ในลักษณะ เชื้อชาติ ภาษา การแต่งกาย สีผิว วัฒนธรรม ที่ในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกันและการรับรู้เหล่านี้จะสามารถทำให้บุคคลนั้นยืนยันความเป็นตัวตนได้ ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์นั้นจำเป็นต้องใช้ทฤษฎีสังคมวิทยาในการวิเคราะห์ เพราะอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับบุคคล กลุ่มคน หรือชุมชน ซึ่งทฤษฎีสังคมวิทยาเป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมของมนุษย์ตามหลักวิทยาศาสตร์ อีกทั้งต้องใช้ทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมเพื่อวิเคราะห์ลักษณะเด่นของบทประพันธ์ อาทิเช่น เนื้อเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ด้วยสาเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษากลวิธีการประพันธ์อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในเล่ห์ลุนตยา

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องเล่ห์ลุนตยา มุ่งเน้นวิธีการวิเคราะห์ลักษณะเด่นของบทประพันธ์โดยใช้โครงสร้างวรรณกรรมและทฤษฎีสังคมวิทยา เพื่อศึกษาตัวบทและลักษณะโครงสร้างทางสังคมและสัญลักษณ์อันทำให้เกิดการกระทำระหว่างกันทางสังคมของประเทศพม่า

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ลักษณะเด่นของกลวิธีการประพันธ์ในเรื่องเล่ห์ลุนตยา มีการวิเคราะห์โครงสร้างทางสังคมและสัญลักษณ์ทางสังคม โดยแทรกไว้ในเนื้อเรื่อง บทสนทนาและกลวิธีการดำเนินเรื่อง จากนวนิยายของพงศกร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และพิจารณาออกเป็นส่วน ๆ ดังนี้

1. กลวิธีด้านเนื้อหา

ในด้านเนื้อหา ผู้ประพันธ์กล่าวถึงเรื่องราวของเอลดา เด็กหญิงที่มีความสงสัยและพยายามค้นหาคำตอบว่าใครที่เป็นต้นเหตุทำให้นางเอละวิน ยายของเธอต้องตาบอดผ่านปริศนาและอาถรรพ์อันน่าสะพรึงกลัวแต่กลับน่าค้นหาของผ้าลุนตยาลายอะเชะราชินีสีชมพูกุหลาบ ซึ่งปักเลื่อมด้วยไหมทองคำ ที่ว่ากันว่าเป็นลุนตยาผืนสุดท้ายที่นางเอละวิน ยายของเธอได้ทุ่มเททั้งชีวิตและจิตวิญญาณใช้เวลาเกือบสองปีในการถักทอขึ้นเพื่อถวายแด่เจ้าหญิงพม่าผู้ทรงสิริโฉม ก่อนที่ดวงตาของนางเอละวินจะถูกควักออกจากเบ้า พร้อมกับการล่มสลายแห่งราชวงศ์สุดท้ายของพม่า นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังแทรก

ลักษณะเด่นของสังคมและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ของประเทศพม่าเพื่อให้เนื้อเรื่องมีความน่าสนใจอีกด้วย

2. ความคิดทางสังคม

ความคิดทางสังคม คือ ความคิดของมนุษย์ที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์และสร้างขึ้นมาเพื่อมนุษย์หมายถึง ความคิดที่มนุษย์เป็นผู้ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นโดยคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ เพื่อให้มนุษย์มีวัฒนธรรมเป็นแบบฉบับในการดำเนินชีวิตร่วมกันเป็นกลุ่ม เมื่อมนุษย์คิดเป็น เข้าใจกัน ก็จะทำให้เกิดการกระทำร่วมกันในสังคม เพื่อให้มองเห็นชัดยิ่งขึ้น สามารถแยกประเภทความคิดทางสังคมออกเป็นกลุ่มได้ดังนี้ (ดำรง ฐานดี, 2543: 1)

2.1 ศาสนา ซึ่งในนวนิยายเรื่องเล่าห์ลุนตยาแสดงให้เห็นถึงการนับถือศาสนาประจำชาติของชาวมัณฑะเล ประเทศพม่า ซึ่งมีความโดดเด่นในเรื่องการศรัทธาพุทธศาสนา มีเจดีย์และศาสนสถานในพุทธศาสนาจำนวนมาก ดังตัวอย่าง

> คนแถบถิ่นนี้มีความเชื่อในการถวายจีวรใยบัว ในคัมภีร์พุทธศาสนาเล่มหนึ่งเล่าไว้ว่าเมื่อถึงกลียุค ไฟบรรลัยกัลป์ล้างโลกจนแตกดับไปจนเกิดโลกยุคใหม่ขึ้นมานั้น พื้นดินที่ตั้งบัลลังก์พระศรีมหาโพธิ์ที่พระพุทธเจ้าจะมาตรัสรู้ในอนาคตนั้นจะเกิดขึ้นมาก่อนพื้นดินที่อื่น
>
> ภายใต้พื้นดินที่เป็นฐานบัลลังก์ของพระพุทธเจ้าจะมีบัวหลวงกอหนึ่งกำเนิดขึ้นมา ในตำนานจะเชื่อกันว่าหากบัวหลวงกอนี้ไม่ออกดอกนั่นหมายถึงว่าพระพุทธเจ้าจะไม่มาเกิดและโลกใหม่ก็จะดับสูญ แต่ถ้าหากบัวมีดอกและแย้มกลับบานภายในดอกบัวจะมีเครื่องอัฐบริขารอยู่ในใจกลางยิ่งมีดอกบัวบานหลายดอก หมายความว่าโลกใหม่จะมีพระพุทธองค์บังเกิดขึ้นหลายองค์
>
> เมื่อเหล่าเทวดามาพบพื้นดินที่มีกอบัวบาน ก็จะเกิดความปีติโสมนัส เทวดาจะนำเครื่องอัฐบริขารนั้นไปเก็บรักษาไว้บนสรวงสวรรค์ และเมื่อพระพุทธเจ้าองค์ใดเกิดการตรัสรู้เหล่าเทวดาก็จะนำเครื่องอัฐบริขารลงมาจากสวรรค์เพื่อถวายพระพุทธองค์
>
> คนอินตาจึงมีธรรมเนียมนิยมที่จะถวายผ้าจีวรแด่พระพุทธเจ้า โดยทอขึ้นมาจากใยบัวแท้ ๆ ถือเป็นจีวรที่เหล่าทวยเทพทำขึ้นมา จีวรใยบัวที่ทอขึ้นใหม่ ๆ จึงมีความนุ่มนวลและมีกลิ่นหอมเฉพาะไม่เหมือนกลิ่นหอมใด ๆ
>
> (พงศกร, 2562: 348 - 349)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการนับถือพระพุทธศาสนาของชาวพม่าเช่นเดียวกับชาวไทย รวมไปถึงความเชื่อและค่านิยมในการทอผ้าจีวรที่ทำมาจากใยบัวแท้ เพื่อเป็นการถวายแด่พระพุทธเจ้า

2.2 ประวัติศาสตร์ เป็นการแสดงข้อมูลเรื่องราวความเป็นมาของชนชาตินั้น ๆ ในนวนิยายเรื่องเล่าห์ลุนตยา มีการกล่าวถึงประวัติศาสตร์ของประเทศพม่าที่มีความยาวนานและซับซ้อน โดยความซับซ้อน

ของประวัติศาสตร์พม่าไม่ได้เกิดขึ้นจากกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในดินแดนพม่าเท่านั้น แต่เกิดจากความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านอันได้แก่ จีน อินเดีย บังกลาเทศ ลาว และไทย ดังตัวอย่าง

> “อยุธยาเป็นราชธานีของสยามมาสี่ร้อยกว่าปี ก่อนจะล่มสลายลงด้วยน้ำมือของ...เอ้อ...พม่า”
>
> ภุมรีเล่าให้เพื่อชาวอังกฤษฟังด้วยน้ำเสียงเกรงใจ เอลดา เมื่อต้องเอ่ยพาดพิงไปถึงประวัติศาสตร์เมื่อครั้งอดีต
>
> “แต่เราก็ฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตกันแล้วนะครับ” แทนไทยรีบบอก เมื่อเห็นสีหน้าเอลดาไม่สู้ดีนัก “ตั้งแต่ 24 สิงหาคม 2491 พอปีถัดมาทั้งสองประเทศก็เปิดสถานเอกอัครราชทูตของทั้งสองฝ่ายและมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาจนถึงทุกวันนี้”

(พงศกร, 2562: 88)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศไทยและประเทศพม่าที่เคยทำสงครามต่อกัน เนื่องจากความสัมพันธ์ที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งจากสงครามนับแต่ครั้งอดีต โดยทั้งไทยและพม่าต่างชิงความเป็นใหญ่ในภูมิภาคเพื่อขยายอำนาจทางการเมืองการปกครอง แต่ในปัจจุบันทั้งสองประเทศได้จัดตั้งสถานเอกอัครราชทูตเพื่อเชื่อมสัมพันธไมตรีร่วมกันและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2.3 ภูมิปัญญา หรือความรู้พื้นบ้าน เป็นแหล่งความคิดทางสังคมที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เช่น ยาสมุนไพร น้ำมนต์ วิธีรักษาโรค ในนวนิยายเรื่องเล่ห์ลุนตยา ผู้แต่งกล่าวถึงภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวมัณฑะเล ประเทศพม่า ดังตัวอย่าง

> นอกจากลวดลายที่มีความหมายแฝงอยู่ สีสันของเส้นไหมที่ใช้ย้อมแต่ละสีก็มีความน่าสนใจไม่แพ้กัน ในสมัยที่วิทยาศาสตร์ยังไม่ก้าวหน้า สีสันบนผืนผ้าล้วนมาจากธรรมชาติและสิ่งรอบตัว เอลดาไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่าธรรมชาติจะมีความลับอันน่าอัศจรรย์เช่นนี้ซ่อนอยู่
>
> “สีเหลืองนี่ได้จากน้ำต้มไม้ขนุน ผสมกับน้ำต้มขมิ้นยังไงล่ะเอหละ ถ้าอยากให้เป็นสีเหลืองแก่ก็ใช้น้ำต้มไม้ขนุนผสมลงไปเยอะหน่อย”
>
> ความที่รู้ที่ถ่ายทอดจากนางเอละวิน ค่อย ๆ ซึมซับสู่หลานสาวทีละน้อย
>
> “สีเขียวนี่ได้จากน้ำต้มต้นละหุ่ง ต้มเฉย ๆ ก็ไม่ได้นะเอหละ แต่ต้องเอาต้นมาทุบให้แตกถึงเนื้อแล้วถึงจะเอาไปต้มได้ ต้มแล้วเอามากรองให้เหลือแต่น้ำ ถ้าอยากได้สีเขียวแก่ละก็ต้องผสมน้ำส้มมือกับลูกสมอลงไป ส่วนสีแดงก็ต้องไม้ฝาง”

(พงศกร, 2562: 54)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของชาวพม่าไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการย้อมผ้าโดยไม่ใช้สารเคมี หรือการทอผ้าที่ใช้สวมใส่ในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านและเห็นถึงการดำเนินชีวิตอีกแง่มุมหนึ่งของชาวพม่า ที่ยังคงอยู่คู่กับคนในชาติและยังมีผู้คนอนุรักษ์ภูมิปัญญา วัฒนธรรมของชาวมัณฑะเลย์ โดยการนิยมสวมใส่ผ้าลุนตยาที่เป็นสัญลักษณ์ของชาวพม่ามาจนถึงปัจจุบัน

3. ปรากฏการณ์ในสังคมกับทฤษฎีสังคมวิทยา

สังคมวิทยา คือ การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของมนุษย์ กลุ่มคนและสังคม ซึ่งมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างเป็นหมู่เป็นเหล่าโดยมีองค์ประกอบสำคัญทางวัฒนธรรมคือ ภาษา (language) ซึ่งมีทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน และภาษาท่าทาง กล่าวคือ มนุษย์อาศัยภาษาเป็นสื่อความคิดในการกระทำร่วมกัน โดยสังคมวิทยาจะให้ความสำคัญในพฤติกรรมของมนุษย์เป็นหลัก ทฤษฎีสังคมวิทยาจึงหมายถึงคำอธิบายปรากฏการณ์สังคมตามหลักเหตุผลและแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นอย่างมีระบบจนสามารถพิสูจน์ความจริงนั้นได้ ซึ่งในการศึกษาจำเป็นต้องมีการแบ่งทฤษฎีสังคมวิทยาออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2540: 150)

3.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural – functional Theory) คือกิจกรรมทุกรูปแบบในสังคมอันก่อให้เกิดผลในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อสังคมดังกล่าว เช่น การศึกษา การแพทย์ เป็นต้น ในนวนิยายเรื่องเล่ห์ลุนตยา สามารถวิเคราะห์โครงสร้างทางสังคมในประเทศพม่าได้ ดังตัวอย่าง

> เด็กหญิงเอียงคอมองเด็กชายผิวขาวร่างสูงผู้เป็นเพื่อนบ้านอย่างแปลกใจ ติณเทพอายุสิบสองปี เพิ่งจะย้ายจากสะกายมาเข้าโรงเรียนเดียวกับเอลดาไม่นานและบ้านของเขาอยู่ตรงข้ามกับบ้านของเด็กหญิง มีเพียงถนนสายเล็กคั่นกลาง
>
> เป็นเพื่อนบ้านกันก็จริง หากปกติแล้วบ้านของหล่อนและบ้านของเขาไม่ค่อยจะได้สุงสิงอะไรกันมากนัก
>
> แม่เล่าว่าคนสะกายไม่น้อยที่ไม่ใช่คนพม่าแท้ ๆ หากมีเชื้อสายโยเดียหรืออยุธยาปนอยู่ในสายเลือด ด้วยครั้งหนึ่งเมื่อสองร้อยกว่าปีมาแล้ว ครั้งพระเจ้าอลองพญาทำสงครามกับสยามจนมีชัยได้กวาดต้อนเอาผู้คนจากกรุงศรีอยุธยามามากมาย และพระราชทานที่ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่กันที่สะกายพวกหนึ่งกับพวกที่มีฝีมือทางการละคร ก็ให้รับราชการอยู่ในราชสำนักกับตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลบ้านโยเดียที่มัณฑะเลอีกพวกหนึ่ง จึงไม่แปลกอะไรที่ผิวพรรณของติณเทพจะขาวผ่อง ผิดกับเด็กชายชาวพม่าคนอื่น ๆ
>
> (พงศกร, 2562: 16)

จากตัวข้างต้นที่กล่าวมาในนวนิยายเรื่องเล่ห์ลุนตยา ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของสังคมในประเทศพม่าในด้านการอพยพย้ายถิ่นฐานที่ทำให้เกิดการหลอมรวมทางชาติพันธุ์ จนกลายเป็นความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในที่สุด

3.2 ทฤษฎีสัญลักษณ์ทางสังคม (Symbolic Interactionism) สัญลักษณ์ที่รับรู้ร่วมกันในสังคม ได้แก่ คำพูด ท่าทาง รวมถึงสิ่งของ วัตถุ เรื่องราวต่าง ๆ ที่มีความหมายในการสื่อสารระหว่างบุคคล ในนวนิยายเรื่องเล่ห์ลุนตยา มีการพูดถึงสัญลักษณ์ทางสังคม ดังตัวอย่าง

> เปรี้ยง!
>
> เสียงฟ้าผ่าซ้ำเป็นครั้งที่สอง และครั้งนี้สายลมจากภายนอกกระโชกจนหน้าต่างบ้านปิดปัง
>
> “ว้าย” เลเลยาร้องเสียงแหลมด้วยความตกใจก่อนจะผวาเข้ากอดแขนอูซอรีราวจะหาที่พึ่ง
>
> “ช่วยแม่ปิดหน้าต่างหน่อยเอหละ ฝนสาดเข้ามาเปียกหมดแล้ว” เอละวดีรีบลุกขึ้น เพราะสายฝนกระหน่ำแรงขึ้นทุกขณะ
>
> เอลดารีบลุกขึ้นแล้วเดินไปช่วยมารดาปิดหน้าต่างอย่างว่องไว ภุมรีวางช้อนส้อมในมือลงแล้วรีบลุกไปช่วยเพื่อนด้วยอีกคน ขณะที่เอสะลินพยายามควานหาไม้ขีดไฟมาจุดเทียนที่เพิ่งดับไปเมื่อสักครู่
>
> สายลมยังคงพัดแรง หอบเอาความหนาวยะเยือกเข้ามาด้วย เอสะลินพยายามจุดเทียนอยู่เป็นนานหากไม่ประสบผลสำเร็จ
>
> “ลมอะไรจะแรงนัก ยังกับพายุ” น้าสาวของเอลดาบ่นพึมพำ “ฝนหลงฤดูหรือยังไงกันนะเนี่ย”

(พงศกร, 2562: 208)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นถึงการใช้สัญลักษณ์ในสังคม ตลอดจนการรับรู้ความหมายร่วมกันซึ่งนำไปถึงปฏิกิริยาตอบกลับต่อสัญลักษณ์นั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวทักทาย การขอความช่วยเหลือ หรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ทำให้ผู้คนในสังคมรับรู้และเข้าใจความหมายไปในทิศทางเดียวกันและเกิดการกระทำร่วมกันในสังคม

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า งานวิจัยเรื่อง เล่ห์ลุนตยา : กลวิธีการประพันธ์และบทบาทการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในวัฒนธรรมพม่ามุ่งเน้นการวิเคราะห์ลักษณะเด่นของการประพันธ์ในเรื่องโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมและทฤษฎีสังคมวิทยาเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาลักษณะโครงสร้างทางสังคมและสัญลักษณ์อันทำให้เกิดการกระทำระหว่างกันทางสังคมของประเทศพม่า โดยผู้ประพันธ์ต้องการสื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ภูมิหลัง ความเป็นมาของประเทศพม่าที่มีวัฒนธรรมหลาย ๆ อย่างที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหารการกิน การแต่งกาย ศาสนาและการประกอบอาชีพ เกษตรกรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นการนำเสนอให้เห็นถึงลักษณะเด่นของกลวิธีการประพันธ์ นอกจากนี้ในนวนิยายเรื่องเล่ห์ลุนตยา ยังมีการวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยายตามทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมไว้ในเนื้อเรื่อง ได้แก่ เนื้อเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา กลวิธีการดำเนินเรื่อง

ตลอดจนทฤษฎีสังคมวิทยาโดยแบ่งออกเป็นทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่และทฤษฎีสัญลักษณ์ทางสังคมมาใช้ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ นอกจากนี้ประเด็นใหม่ที่พบจากการวิเคราะห์ คือ การแต่งกายของชาวพม่าในปัจจุบันนั้น พบว่ามีการสวมใส่ผ้าลุนตยาลดน้อยลง ซึ่งเป็นผลให้วัฒนธรรมค่อย ๆ สูญหายไปในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้ที่สนใจศึกษาในเรื่องการวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในนวนิยายเรื่องเล่ห์ลุนตยา สามารถนำข้อมูลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางวิเคราะห์เพื่อต่อยอดในการศึกษาต่อไปได้

1.2 สามารถนำข้อมูลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ เพื่อใช้ต่อยอดในการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษานวนิยายในมุมมองของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในนวนิยายชุดผ้าของ พงศกร จินดาวัฒนะ เช่น กี่เพ้า กลกิโมโน สิเน่หาส่าหรี เป็นต้น โดยใช้ทฤษฎีสังคมวิทยาประกอบการศึกษาเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้าง ตลอดจนสื่อสัญลักษณ์สำคัญของชนชาติต่าง ๆ ที่หลากหลาย รวมไปถึงแนวความคิดทางสังคมของชนชาตินั้น ๆ และในอนาคตควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ กลวิธีการประพันธ์และทฤษฎีต่าง ๆ กับนักเขียนท่านอื่น ๆ ที่มีผลงานเป็นเอกลักษณ์เพื่อที่อาจทำให้มองเห็นถึงความเหมือนหรือความแตกต่างในการถ่ายทอดบทประพันธ์ออกมาได้และเป็นรูปแบบใหม่ในการนำมาศึกษาและวิเคราะห์การวิจัยได้ในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2545). *แนวคิดในการศึกษาอัตลักษณ์ความเป็นไท.* มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2547). *ว่าด้วยแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์.* ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

ดำรงค์ ฐานดี. (2543). *มานุษยวิทยาเบื้องต้น.* สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ตรีศิลป์ บุญขจร. (2560). *นวนิยายกับสังคมไทย (2475 - 2500).* (พิมพ์ครั้งที่ 4). คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พงศกร จินดาวัฒนะ. (2562). *เล่ห์ลุนตยา.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรู๊ฟ พับลิชชิ่ง จำกัด.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2540). *ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์เบื้องต้น.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2543). *วรรณคดีวิจารณ์.* ชัยศิริการพิมพ์.